פרשת לך לך

פרק יב פסוק טז

טז וּלְאַבָרִם הַיטִיב בַּעֲבוּרָה וַיְהִי־לוֹ צאון־וּבָקָר וַחֲמֹרִים וַעֲבָדִים וּשְׁפָחֹת וַאֲתֹנֹת וּגְמַלִּים:

חזייל

לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זָהִיר בִּכְבוֹד אִשְׁתּוֹ, שֶׁאֵין בְּרָכָה מְצוּיָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם אֶלָּא בִּשְׁבִיל אִשְׁתּוֹ, שֶׁנֶאֱמַר וּלְאַבְרָם הֵטִיב בַּעֲבוּרָה. (בבא מציעא נט.)

מושג

אֵין בָּרַכָה מִצוּיַה בָּתוֹךְ בֵיתוֹ שֵׁל אַדַם אֵלַא בִּשְׁבִיל אִשְׁתוֹ

Translation:

The blessings found in one's house are on account of his wife.

Explanation:

While in the Pasuk we find that אברהם received benefit because of his wife the Musag also teaches that one receives blessings from Hashem on account of the way he relates to his wife. Only when one treats his wife with respect, leading to peace and harmony in their home, is Hashem willing to shower blessings upon them.

Looking in the Pasuk:

The Pasuk relates that אברהם אברהם received benefit on account of שרה. From the fact that it does not say who gave אברהם the gifts, only that it was on account of work, our Rabbis learn that in general one's blessings always come on account of his wife.

NOTES

This Musag is taken from the Gemoroh in (בבא מציעא (נט.) שהא שאונה teaches that one must always be careful in the honor of his wife as blessing are found in his house only on her account. This is proven from the fact that Avrohom was given gifts by פרעה because שרה had stolen שרה.

The Array learns this lesson because the Pasuk is rather vague as to the source of Avrohom's wealth. The Pasuk reads ויהן לו צאן וכוי, but does not say ויהן לו צאן וכוי. Chazal thus concluded that this Pasuk is teaching a general lesson, beyond our story, that all blessings man receives from Hashem are on account of his wife.

However, this Chazal seems puzzling at best. Would we really consider the fact that Avrohom was given these gifts as compensation for the taking of שרה as a blessing? I have no doubt that Avrohom did not see these ברכה as a מתנות from G-d! It seems very strange to prove our Musag from this ugly incident.

In truth, the entire episode is extremely difficult to understand. For it seems that perhaps Avrohom was quite pleased with אמרי נא אותי את למען ייטב לי בעבורך(פּסוק sifts. Did he not himself say אמרי נא אותי את למען ייטב לי בעבורך(פּסוק saking אמרי נא אותי את למען ייטב to say she was his sister so that he might receive gifts¹? Equally puzzling is that the order of the Pasuk, למען ייטב...ונהיתה נפשי, seems to have Avrohom placing these gifts above his life! How are we to understand this? What was Avrohom thinking?

To explain this issue the Ramban writes:

ואמר למען יטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך, כל ימי היותנו גרים בארץ הזאת עד עבור הרעב, כי אברהם מפני הרעב בא לגור בארץ, וכעבור הרעב ישוב לארץ אשר נצטוה עליה ונתנה השם לו ולזרעו, והיה חושב שיחיו נפשם ברעב ויבא לגור בארץ, וכעבור הרעב ישוב לארץ אשר נצטוה לברוח לארץ כנען בהתיאשם ממנה:

Using the Ramban's approach, I believe we can explain the entire episode in the following light. Avrohom is forced to leave the land he was promised due to the famine. As he approaches Egypt he wonders what is Hashem's plan for him. He hopes that this stay in Egypt will be short, a temporary place to ride out the famine and perhaps and opportunity to replenish their resources and return home. In the words of the Ramban והיה חושב שיחיו נפשם ברעב ויבא להם ריוח והצלה מאת האלקים לשוב. However, he did not know how he would receive this windfall. But then he sees מרה and he understands the plan. He realizes she is beautiful and beauty is a valuable commodity in Egypt. So valuable, that he would be killed if it became known that he was her husband. Hashem, אברהם reasons, clearly does not want that to happen, so why force him to Egypt? The only explanation, he concludes is that Hashem is using Egypt's obsession with beauty not as a tool for his demise but rather as a means to his prosperity. In short, he realizes that this could be his ticket back to the promised land. שרה is to say she is his sister. Her beauty will certainly attract potential suitors who would be willing to shower Avrohom with gifts to gain an edge in the שרה sweepstakes. שרה, of course, would reject all suitors, until they would be able to flee back to ארץ כנען, when they would eventually give up hope of winning her. When אברהם tells שרה to say that she is his sister so that ריווה והצלה he is referring only to the financial ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי, he is referring only to the financial home. The fact that אברהם realized that the means by which he would achieve this wealth was through his wife is the source for our Musag.

However, the plan backfired. אברהם did not factor in the King, who could take without asking, and pay later. In the end, אברהם does receive what he originally wanted, financial gain which would allow him to leave Egypt, but not at the price he wanted to pay. What went wrong?

The Ramban explains that אברהם אברהם was punished for leaving ארץ כנען: יארץ אברהם אבינו חטא חטא, כי האלקים ודע כי אברהם אבינו חטא חטא גדול.... יציאתו מן הארץ, שנצטווה עליה בתחילה, מפני הרעב, עון אשר חטא, כי האלקים ברעב יפדנו ממות.

-

¹ See Rashi פסוק יג.

According to the Ramban אברהם should not have left ארץ כנען, and for this lack of complete trust in Hashem he was punished². And, not only was he himself punished but, concludes the Ramban, his descendants were punished as well:

ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות בארץ מצרים ביד פרעה. במקום המשפט שמה הרשע והחטא: Accordingly, we can now understand why the entire episode of פרעה and פרעה foreshadows in chilling precision the episode of מצרים in 3 מצרים. The Ramban writes:

הנה אברהם ירד למצרים מפני הרעב לגור שם להחיות נפשו בימי הבצורת, והמצרים עשקו אותו חנם לקחת את אשתו, והקב״ה נקם נקמתם בנגעים גדולים, והוציאו משם במקנה בכסף ובזהב, וגם צוה עליו פרעה אנשים לשלחם: ורמז אליו כי בניו ירדו מצרים מפני הרעב לגור שם בארץ, והמצרים ירעו להם ויקחו מהם הנשים כאשר אמר (שמות א כב) וכל הבת תחיון, והקב״ה ינקום נקמתם בנגעים גדולים עד שיוציאם בכסף וזהב וצאן ובקר מקנה כבד מאד, והחזיקו בהם לשלחם מן הארץ. לא נפל דבר מכל מאורע האב שלא יהיה בבנים. והענין הזה פרשוהו בבראשית רבה.⁴

While we might now understand how the גמרא learns this Musag from our פסוקים, we still need to understand why this should be so. Why do the blessings in a man's home come on account of his wife? Perhaps we might answer that not only do the blessings come through his wife, but, more importantly, because of the way he treats his wife. To explain, let us look closely at the text of the גמרא:

לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, שנאמר (בראשית י"ב) ולאברם הטיב בעבורה. והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא: אוקירו לנשייכו כי היכי דתתערו (*וזה מה שאמר רבא לאנשי מחוזא: תכבדו את נשותיכם כדי שתתעשרו*).

What is interesting in the wording of the גמרא is the stress on honoring one's wife. Even in לרבא directive to the people of Mechuzah the point of honoring one's wife is stressed. And, even though the Musag itself seems to infer that one should be careful to honor his wife because she is the source of blessing, רבא clearly understands that honoring her is the *reason* for the blessing. For this reason אבא does not say treat her with respect because she brings blessing, but rather treat her with respect so that you will be blessed. If one treats his wife with respect this allows for Hashem to bless the home. As the Mishna teaches (עוקצים פרק ג משנה יב):

לֹא מָצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּף הוּא כְּלִי מַחָזִיק בְּרָכָה לְיִשְּׂרָאֵל אֶלָּא הַשָּׁלוֹם, שֶׁנָּאֲמֵר (תהלים כט), ה׳ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן ה׳ יְבָרֵף אֶת עַמּוֹ בַשַּׁלוֹם:

Where there is no peace there can be no ברכה. Only when Hashem sees that there is mutual respect between איש and there is שלום in the home, this allows Hashem to bless the home.

Questions for Further Thought:

- 1. Why do you think that a precondition for blessing is peace? Why is peace called a כלי מחזיק?
- 2. Can you think of other examples when the acts of the Avos foreshadowed future events (מעשה אבות סימן לבנים) ?

² The Ramban here is in disagreement with other Rishonim who do not see this as a sin. In fact, the Ramban's opinion here seems to be in conflict with the Mishna in Avos (פרק ה משנה לבינו עליי שלים לבינו בינות נתנסה אבינו עליי שלים ועמד בינות בינות

ולאברם היטיב בעבורה, ויהי לו צאן ובקר וגו' ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו, ר' פנחס בשם רבי הושעיא רבה אמר, אמר הקב"ה לאברהם אבינו צא וכבוש את הדרך לפני בניך, את מוצא כל מה שכתוב באברהם, כתיב בניו, באברהם כתיב, (שם בראשית יב) ויהי רעב בארץ, בישראל כתיב (שם בראשית מח) כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ, באברהם כתיב (שם בראשית יב) וירד אברם מצרימה לגור שם, ובישראל כתיב (שם בראשית יב) וירדו אבותינו מצרימה, באברהם כתיב לגור שם, ובישראל כתיב לגור בארץ באנו, באברהם כתיב כי כבד הרעב בארץ כנען, בישראל כתיב והרעב כבד בארץ, באברהם כתיב ויהי כאשר הקריב, בישראל כתיב ופרעה הקריב, באברהם כתיב (בראשית יב) והרגו אותי ואותך יחיו ובישראל כתיב (שמות א') כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, באברהם כתיב אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וגו', ובישראל כתיב וייטב אלקים למילדות, באברהם כתיב ויהי כבוא אברם מצרימה, ובישראל כתיב (שם שמות א') אלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, ובישראל כתיב ותחזק (בראשית יג) ואברם כבד מאד במקנה, ובישראל כתיב (תהלים קה) ויוציאם בכסף וזהב, באברהם כתיב ויצו עליו פרעה, ובישראל כתיב ותחזק מצרים על העם, באברהם כתיב וילך למסעיו, ובישראל כתיב אלה מסעי בני ישראל.

³ An interesting thought: The only positive parallel is that both בני ישראל and בני ישראל left with great wealth. This might explain why בני ישראל was so insistent on אברהם אבינו with מצרים with אברהם. רכוש גדול claims that If the pain I endured was inflicted upon my descendants, then the wealth that I was given should be given to them as well.

⁴ The full Midrash the Ramban quotes reads: